
1.2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΠΗΓΕΣ

Τα βασικά είδη πηγών που πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές

(α) Πρωτογενείς ή άμεσες πηγές: προέρχονται από τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο του παρελθόντος που εξετάζουμε. Είναι δηλαδή σύγχρονες των ιστορικών γεγονότων που μελετούμε (π.χ. αυτούσιες ομιλίες και κείμενα ιστορικών προσώπων, αρχαιολογικά ευρήματα κ.ά.)

(β) Δευτερογενείς ή έμμεσες πηγές: αποτελούν μεταγενέστερες ερμηνείες των ιστορικών γεγονότων που εξετάζουμε. Δεν είναι δηλαδή σύγχρονες των ιστορικών γεγονότων που μελετούμε (π.χ. τα ιστοριογραφικά έργα, τα σχόλια και οι ερμηνείες μεταγενέστερων ιστορικών κ.ά.)

(γ) Γραπτές πηγές: οτιδήποτε αποτελεί γραπτό κείμενο (π.χ. επίσημα κρατικά έγγραφα, άλλα επίσημα έγγραφα, ανεπίσημα ιδιωτικά έγγραφα, γραπτές μνημονικές πηγές, επιγραφές, λογοτεχνία, ιστοριογραφικά κείμενα κ.ά.)

(δ) Παραστατικές ή οπτικές πηγές: οτιδήποτε δεν είναι γραπτό κείμενο (π.χ. χάρτες, γραφικές παραστάσεις, στατιστικοί πίνακες, γελοιογραφίες, κόμικς, πίνακες ζωγραφικής, έργα τέχνης, φωτογραφίες, αφίσες, ακουστικές - ηχητικές πηγές, απτικές πηγές: κτίρια, εργαλεία, όπλα, σκεύη, στολές, όπλα, ιστορικοί τόποι, ιστορικά μνημεία κ.ά.).

* * *

Παράδειγμα **πρωτογενών παραστατικών πηγών** για τις κοινωνικές τάξεις της Γαλλίας πριν τη Γαλλική Επανάσταση (1789)

Τα στάδια επεξεργασίας των πηγών

ΒΗΜΑ 1ο: Εξωκειμενική ➔ Ποιος είναι ο συντάκτης της πηγής; Ποιο είναι το ιστορικό – κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο την συντάσσει; Είναι φορέας συγκεκριμένης ιδεολογίας; Ποια κοινωνικά, πολιτικά, ιδεολογικά και θρησκευτικά συμφραζόμενα μπορεί να επηρεάζουν την οπτική του γωνία; Είναι ή όχι σύγχρονος με τα γεγονότα που περιγράφει ή ερμηνεύει; {Έλεγχος της εγκυρότητας της πηγής}

ΒΗΜΑ 2ο: Κειμενική ➔ Τι πληροφορίες μας δίνει η πηγή; Σε ποιες ερμηνείες προχωρεί ο συντάκτης της; Ποια μηνύματα στέλνει; Τι δεν αναφέρεται; Πρόκειται για σκόπιμη αποσιώπηση; Με βάση τα εξωκειμενικά δεδομένα, πόσο έγκυρος και αξιόπιστος είναι ο συντάκτης της πηγής; {Κατανόηση του περιεχομένου της πηγής}

ΒΗΜΑ 3ο: Διακειμενική ➔ Συσχετισμός, αντιπαραβολή, σύγκριση πηγών που αναφέρονται στο ίδιο θέμα από την ίδια ή από διαφορετική οπτική γωνία. {Πολυπρισματική ή διεπιστημονική/διαθεματική προσέγγιση της Ιστορίας}

ΒΗΜΑ 4ο: Σύνθεση ➔ Σύνθεση των πληροφοριών και κριτική επεξεργασία τους σύνθεση ιστορικών γνώσεων. {Κατάληξη σε απάντηση/συμπέρασμα}